

1. De Gemeente

Wat doet de gemeente zelf?

1.0 Interview wethouder Patricia van Aaken: 'Van bewustwording naar uitvoering'

Schiedam duurzaam maken: het is nogal een uitdaging. Maar wel eentje waar wethouder Patricia van Aaken zich met hart en ziel voor inzet. Ook in 2017, het jaar dat volgens de wethouder in het teken stond van de uitvoering. 'En iedereen heeft hierin een verantwoordelijkheid, de gemeente, de inwoners en het bedrijfsleven.' Een terugblik op het afgelopen jaar.

Interview met Wethouder Patricia van Aaken: 'Van bewustwording naar uitvoering'

Kunt u kort vertellen over het ontstaan van het Programma Duurzaamheid?

Jazeker. Zo'n twee jaar geleden is ons Programma Duurzaamheid vastgesteld in de gemeenteraad van Schiedam. Het moest een programma worden met ambitieuze én realistische doelstellingen op het gebied van CO₂-reductie. En het moest een heel breed programma worden. Dat is gelukt. We hebben ons ten doel gesteld om de CO₂-uitstoot in Schiedam vòòr 2030 met 30% te verminderen ten opzichte van 1990. Ook nemen we op alle beleidsterreinen het onderwerp duurzaamheid mee. Denk aan onderwijs, economie en mobiliteit. Ik noem duurzaamheid wel eens de 'satéprikker' van het gemeentelijk beleid.

Het afgelopen jaar 2017 stond in het teken van de uitvoering stelt u. Wat houdt dit in?

2016, het eerste jaar na de vaststelling van het Programma Duurzaamheid hebben we vooral gewerkt aan de bewustwording rond het programma. Bewustwording van alle inwoners in Schiedam, maar ook van onze eigen gemeenteambtenaren. Dat kost natuurlijk tijd. En daar moeten we vooral mee doorgaan, dat houdt niet op. In 2017 zijn we in een volgende fase beland. Van bewustwording en het opstarten van de eerste initiatieven naar de uitvoering. Echt aan de slag. En aan de slag, dat zijn we.

Wat merken Schiedammers hiervan?

Schiedammers merken nu dat de gemeente werk maakt van duurzaamheid. Zo is de gemeente Schiedam een van de ondertekenaars van de Green Deal Aardgasvrije Wijken. We behoren hiermee tot de koplopers van Nederland. En we zetten niet alleen een handtekening onder de deal, we geven er ook actief invulling aan. Samen met woningcorporatie Woonplus willen we steeds meer woningen los maken van de gasaansluiting. Ja, zelfs complete wijken. Dat staat in ons beleid om CO₂-uitstoot te reduceren, maar ook in dat van de corporatie. Dat heeft ertoe geleid dat we hebben afgesproken om twee wijken in Schiedam aardgasvrij te gaan maken: Groenoord en Nieuwland gaan van het gas af. Er zullen nog meer wijken volgen.

Dus inwoners kunnen rustig achterover leunen, de gemeente is aan zet?

Zeker niet! Duurzaamheid is een verantwoordelijkheid van iedereen. Dus ook van iedere bewoner. Wij proberen inwoners te faciliteren om te verduurzamen. Zo konden bewoners van Schiedam het afgelopen jaar meedoen aan de actie SamenZonneEnergie van iChoosr. In totaal hebben bijna 100 bewoners aangegeven mee te willen doen, goed voor 376 zonnepanelen op particuliere huizen. Ook kunnen bewoners zich aanmelden voor een warmtescan van uw woning, zodat duidelijk wordt waar warmte verloren gaat in huis. Met die uitkomsten kunnen bewoners vandaag nog aan de slag! Zo stimuleren we elkaar.

En het bedrijfsleven?

In het havengebied in Schiedam valt enorm veel winst te behalen in de energietransitie. Onze haven draait nog haast volledig op fossiele brandstoffen. Dat is overigens in iedere haven ter wereld zo, daarin zijn we geen negatieve uitzondering. Wanneer hier een kanteling plaatsvindt, heeft dat een waanzinnige impact op de CO₂-uitstoot in onze stad. Gelukkig zijn er bedrijven in de haven opgestaan die werk willen maken van een duurzame haven. Zo is een stuurgroep opgericht onder leiding van het bedrijf Proton Ventures, de gemeente Schiedam en het Schiedams Energie Collectief. Door middel van gesprekken proberen ze bedrijven te verleiden om duurzamer te gaan opereren. Dit moet uiteindelijk leiden tot een duurzame businesscase voor onze haven.

Maar u wilt zelf natuurlijk ook het goede voorbeeld geven?

Uiteraard. Dat staat ook in ons programma. Zo is ons inkoopbeleid duurzaam en proberen we onze medewerkers te stimuleren duurzaam te denken en te handelen. Ook onze panden willen we verduurzamen. In 2016 zijn er al zonnepanelen geplaatst op het Wennekerpand. Het afgelopen jaar hebben we voor onze gemeentelijke panden onderzocht of zonnepanelen mogelijk zijn. Dat gaat de komende jaren een vervolg krijgen.

Wat is de volgende stap in de verduurzaming van Schiedam?

De verduurzaming van de samenleving voltrekt zich in razend tempo. Wij zullen ervoor moeten zorgen dat we aangehaakt blijven bij de laatste ontwikkelingen op dit gebied. Dat betekent dat we zullen moeten blijven innoveren, dat we op zoek moeten naar hoe we initiatieven en projecten kunnen opschalen, en dat goed zullen moeten samenwerken in de regio om die versnelling te realiseren. Als we iedere dag werk blijven maken van een duurzaam Schiedam, dan kunnen we ook iedere dag onze duurzame ambities een stukje hoger leggen.

1. De Gemeente

Wat doet de gemeente zelf?

1.1

Een ambitieuze en realistische doelstelling voor CO₂-reductie

De gemeente Schiedam heeft de ambitie om in 2030 30% CO₂-uitstoot te reduceren ten opzichte van 1990. Voor het realiseren van deze doelstelling geven we invulling aan het klimaatbeleidsplan. Ook hebben we vorig jaar de Warmte Transitie Atlas opgeleverd, die als basis dient voor het energietransitieplan. Dit plan moet antwoord geven op de vraag hoe de gemeente Schiedam ‘van het gas af’ gaat en hoe met duurzame energie kan worden voorzien in elektriciteit en warmte.

Om de CO₂-reductie bij te houden maakt de gemeente Schiedam gebruik van monitoringssysteem Enervisa. Hierin wordt bijgehouden voor hoeveel reductie de projecten bijdragen aan de doelstelling. Het is echter niet eenvoudig om per project te bepalen wat huidige uitstoot is, wat nieuwe uitstoot is na een aanpassing en wat dan de behaalde CO₂-reductie wordt. Ook zullen diverse CO₂-besparende maatregelen, die zonder contact met de gemeente zijn gerealiseerd, zoals inwoners en bedrijven die zonnepanelen plaatsen, ontbreken in de reductiegetallen. In de Klimaatmonitor van het Rijk zijn deze wel terug te vinden. Echter, deze monitor loopt twee jaar achter qua gegevens.

CO₂-reductie

Vier speerpunten uit Klimaatbeleidsplan:	Behaalde en geplande CO ₂ -reductie (ton) in 2016	Behaalde en geplande CO ₂ -reductie (ton) in 2017	Doelstelling CO ₂ -reductie (ton)
Goede voorbeeld geven	100	0	2.800
Energievraag en aanbod bij elkaar brengen	900	30.444	22.500
Inwoners faciliteren	10.400	584	6.800
Regionale samenwerking	5.600	2.953	4.900
Totaal	17.000	33.981	37.000

Projecten

Het goede voorbeeld geven

Project	Status In voorbereiding/ operationeel	Datum	CO ₂ - reductie (ton/jaar)	Energie- besparing (GJ/jaar)	Duurzame energie- productie (GJ/jaar)
Goed voorbeeld van ambtenaren 2016-2020	In voorbereiding	31-12-16	0	0	0
Duurzaam en circulair inkopen (Manifest MVI)	In voorbereiding	31-12-16	0	0	0
Inbedding klimaatbeleid in de gemeentelijke organisatie	In voorbereiding	31-12-20	0	0	0
Handhaving van milieuwetgeving bij bedrijven	In voorbereiding	31-12-20	0	0	0

Energievraag en aanbod bij elkaar brengen

Project	Status In voorbereiding/ operationeel	Datum	CO ₂ - reductie (ton/jaar)	Energie- besparing (GJ/jaar)	Duurzame energie- productie (GJ/jaar)
Windmolens mogelijk maken	In voorbereiding	31-12-20	7.200	0	110.640
Stimuleren grootschalige zonne-energie incl. zonnig ondernemen	In voorbereiding	31-12-20	5.539	0	85.274
Green deal aardgasloze wijken Nieuwland en Groenord	In voorbereiding	31-12-30	17.000	0	335.733
Uitvoering gemeentelijk verkeer- en vervoersplan 2011-2020	In voorbereiding	31-12-16	600	0	0
Scholen OSVS	In voorbereiding	01-01-18	100	0	1.873
Stimuleren duurzame maatregelen woningen 2017-2020 incl. VVE NOM	In voorbereiding	31-12-20	3	0	0
Maatschappelijk vastgoed verduurzamen 2017-2020	In voorbereiding	31-12-16	2	0	0
Duurzame maatregelen stimuleren bij bedrijven	In voorbereiding	31-12-16	0	0	0

Inwoners faciliteren

Zonnepanelen Wennekerpand Schiedams Energiecollectief	Operationeel	1-9-16	29	0	460
Burgerinitiatieven faciliteren		31-12-30	500	0	7.099
Samen ZonneEnergie 2017	Operationeel	31-12-17	55		837

Regionale samenwerking

Wijkaanpak met WoonWijzerWinkel 2017-2020	In voorbereiding	31-12-20	2.653	52.192	0
Aantrekken van duurzame bedrijvigheid (regionaal)	In voorbereiding	31-12-20	0	0	0
OV en fietsvervoer regionaal aantrekkelijk maken	In voorbereiding	31-12-20	300	0	0
Totaal			33.981	52.192	541.916

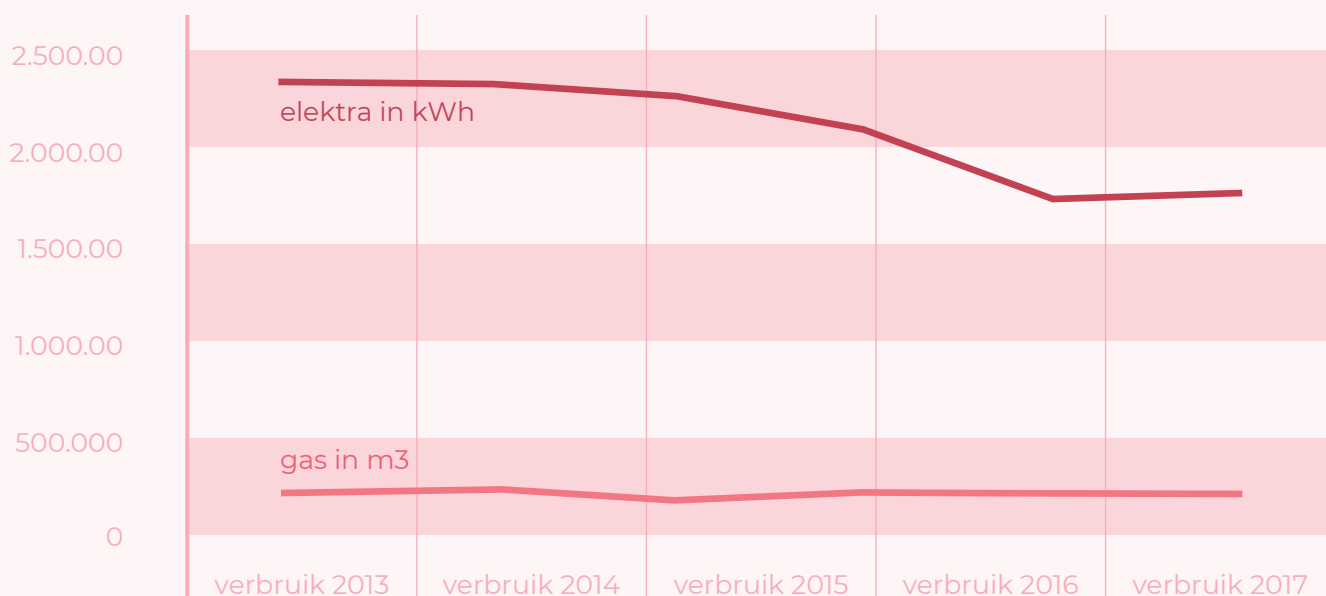
1.2 Gemeentelijke panden moeten groener

We willen het goede voorbeeld geven door onze eigen panden te verduurzamen. Het doel is jaarlijks 4% minder gas en elektriciteit te gebruiken en de CO₂-uitstoot met 12,5% te reduceren in 2020. De jaarlijkse doelstelling is dit jaar niet behaald.

Er zijn het afgelopen jaar veel plannen ontwikkeld om in het Stadserf 1 minder elektriciteit en gas te gebruiken. Zo is bijvoorbeeld gedacht om de buitenkant van het gebouw van led-verlichting te voorzien, net als de gangen van de toren. Ook zijn plannen gemaakt om het pand van zonne-

panelen te voorzien. En is geopperd om de huidige luchtbevochtiger te vervangen voor een energiezuinige variant. Echter is nog niet bekend wat de toekomstige bestemming van het pand wordt. Daardoor zijn geen aanvullende maatregelen genomen afgelopen jaar. Het verbruik van elektriciteit en gas in het Stadserf is zodoende ook niet afgenomen. Het elektriciteitsgebruik is iets toegenomen, van 1.734.518 naar 1.757.137 kWh. Wel hebben we een aanbesteding gedaan met zeven gemeenten om vanaf 2019 voor vier jaar groene stroom in te kopen voor al het gemeentelijke vastgoed.

Energieverbruik Stadserf

Daken gemeentelijke panden

De gemeente Schiedam wil zelf graag zonne-energie opwekken. Daarom startten we afgelopen jaar een onderzoek om te kijken of de daken van de gemeentelijke panden geschikt zijn om met zonnepanelen te beleggen. Tien gemeentelijke daken worden onderzocht. Van drie gemeentelijke panden, de Van Heekstraat 15, Prinses Beatrixpark 15 en de Prinses Beatrixlaan 2 zijn de onderzoeken afgerond. In de rapporten voor deze panden zijn verschillende verduurzamingsvarianten uitgewerkt. Er is hierbij gelet op mogelijke energieopbrengst en -besparing, levensduurverlenging van het dak, waterberging, de bijdrage aan de biodiversiteit, CO₂-afname, de vermindering stedelijke hitte-eilandeffect en de bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving. De businesscases moeten nog verder worden ontwikkeld. Dat gebeurt in 2018.

1.3 Ambtenaren geven het goede voorbeeld

Op verschillende manieren laat de gemeente Schiedam zien dat gewerkt wordt aan duurzaamheid.

Zo worden ambtenaren gestimuleerd om met de fiets naar het werk te komen met de actie 'Op de fiets werkt beter'. Ook deed de gemeente in 2017 mee met Warme Truien Dag. Verder is het beleid rond afval scheiden verder aangescherpt. Op verschillende plekken in het gemeentehuis zijn afvalbakken geplaatst met meerdere compartimenten. De Gemeente zelf werkt ook aan het terugdringen van haar restafval. In 2016 werden alle afvalbakken bij de bureaus van medewerkers al vervangen door één afvalbak per verdieping. Het afgelopen jaar is op de begane grond en op de eerste verdieping een proef begonnen met gescheiden inzameling van etensresten, plastic en restafval.

Dilemma

Het goed scheiden van afval is duurzaam. Daar werken medewerkers van de gemeente graag aan mee. Maar afval scheiden is niet altijd even eenvoudig, zeker niet als er drie of meer afvalstromen moeten worden gescheiden. Ambtenaren moeten soms even nadenken over bij welke afvalstroom hun afval hoort.

1.4 Duurzaam inkopen als uitdaging

In 2017 is het Manifest voor Verantwoord Inkopen (MVI) door wethouder Van Aaken ondertekend. Voor de uitvoering van het Manifest werken we samen met Vlaardingen en Maassluis. In het manifest is opgenomen dat de ondertekenaars - Vlaardingen, Maassluis en Schiedam - uiterlijk 30 juni 2017 een actieplan opstellen dat helpt bij het vergroten van de effectiviteit van MVI. Samen werken de gemeenten verder aan de uitwerking van de [actieplan MVI](#).

Het doel was om in 2017 100% duurzaam in te kopen. Het is onduidelijk of dit doel is behaald. Er wordt veel duurzaam ingekocht, maar soms is niet te bepalen of iets 100% duurzaam is. Vanaf 2018 gaan we dit concreter maken. In 2017 is namelijk een nieuw inkoopstelsel aangeschaft dat begin 2018 wordt geïmplementeerd. Hiermee kunnen aanbestedingen én inkopen digitaal worden uitgevoerd. Een belangrijk onderdeel van het nieuwe inkoopstelsel is het inkoopstartformulier, een vragenlijst waarin alle inkoopkeuzes worden vastgelegd. Hierin wordt apart aandacht besteed aan duurzaamheid, waaronder innovatief inkopen, CO₂-neutraal, social return, internationale sociale voorwaarden, biobased en circulair inkopen. Door dit formulier samen met de opdrachtgever in te vullen draagt het bij aan een betere bewustwording en duurzamere inkoop binnen het beschikbare budget.

Om duurzamer aan te besteden en in te kopen wordt op dit moment een opleidingsprogramma ontwikkeld. In 2018 zal een tweejarig programma van start gaan met alle inkoopadviseurs van de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam en de medewerkers van het Bureau Inkoop MVS,

het regionale bureau voor Nederlandse en Europese aanbestedingen. In de eerste helft van 2018 wordt de exacte invulling van het opleidingsprogramma vastgesteld.

1.5 Samenwerken met andere gemeenten

Om onze klimaatambities te realiseren is het noodzakelijk om samen te werken met andere gemeentes in de regio. Dat doen we al jaren met 14 gemeentes in de Alliantie Duurzaam Rijnmond. En sinds twee jaar ook met de andere 9 gemeentes in de regio Rotterdam-Den Haag. De samenwerking vindt plaats in ambtelijke en bestuurlijke netwerken, waarin de verschillende klimaatthema's worden besproken. Alle 23 gemeentes werken in 2018 samen aan een Regionale Energie Strategie (RES). De voorbereidingen zijn in 2017 gestart.

De RES zal de stappen in beeld brengen om te komen tot een vrijwel CO₂-vrije energievoorziening in 2050 voor de regio Rotterdam-Den Haag, voor de warmte- en elektriciteitsvoorziening van woningen en bedrijven. Ook mobiliteit krijgt een plek in de RES. Er ontstaat meer inzicht in de ruimtelijke en economische consequenties voor de regio. De RES zal een aanvulling zijn op lokale initiatieven.

Een regionale aanpak is nodig om te zorgen dat in de toekomst iedereen gebruik kan maken van duurzame energie. Een individuele gemeente en ook de totale regio kan niet zelfvoorzienend zijn in duurzame energie. We hebben elkaar nodig. De RES bundelt wat al gebeurt, brengt in beeld wat er nog extra moet gebeuren en geeft een handreiking voor de aanpak.

1.6 De resultaten

- Doel:** 30% CO₂-uitstoot te reduceren in 2030 ten opzichte van 1990
- Resultaat:** 33.981 ton CO₂-besparing gepland en gerealiseerd
- Doel:** jaarlijks 4% minder gas en elektriciteit gebruiken in gemeentelijke panden de CO₂-uitstoot met 12,5% te reduceren in 2020
- Resultaat:** gebruik gas en elektriciteit is licht gestegen
onderzoek naar zonnepanelen op gemeentelijke daken
- Doel:** Ambtenaren geven het goede voorbeeld
- Resultaat:** Beleid afval scheiden aangescherpt
- Doel:** 100% duurzaam inkopen in 2017
- Resultaat:** Manifest voor MVI (maatschappelijk verantwoord inkopen) ondertekend en gestart met de uitvoering
- Doel:** Samenwerking in de regio
- Resultaat:** Start met samenwerking tussen 23 gemeentes voor een Regionale Energie Strategie